



25.1.2016

Vero-osasto

Rahoitusmarkkinaosasto

Vero-osaston sisäinen lausunto rahanpesulainsäädännön uudistamistyöryhmän muistiosta

Rahoitusmarkkinaosasto on pyytänyt vero-osaston sisäistä lausuntoa rahanpesulainsäädännön uudistamistyöryhmän muistiosta. Vero-osasto lausuu asiasta seuraavaa.

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä***7 luku: Rahanpesun selvittelykeskus.***

5 §, Rahanpesun selvittelykeskuksen määräys liiketoimen keskeyttämisestä. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja selvittämistä koskevan 1. lakiehdotuksen 7. luvun 5 §:ssä säädettäisiin rahanpesun selvittelykeskuksen oikeudesta antaa määräys liiketoimen keskeyttämisestä. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevälle päällystään kuuluvalle poliisimiehelle oikeus antaa tulliviranomaiselle täytäntöön pantavaksi määräys pidättää tullitoimenpiteen ja rajavartioviranomaiselle määräyksen pidättää rajatarkastuksen tai rajavalvonnan yhteydessä tavatut varat enintään kymmenen arkipäivän ajaksi, jos tällainen toimenpide on tarpeen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi.

Momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että tarve tällaiselle toimenpiteelle on olemassa niissä tilanteissa, joissa tulli- ja rajavartioviranomaisilla on varoja hallus-
saan, mutta viranomaisten omat toimivaltuudet eivät riitä varojen pidättämiseen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja selvittämiseksi. Kyse olisi lähinnä tilanteista, joissa tulli- ja rajavartioviranomaiset eivät ole tullilain tai rajavartiolain nojalla toimivaltaisia suorittamaan esitutkintaa.



Vero-osasto kiinnittää huomiota siihen, että tullilainsäädäntö on muuttunut merkittävästi vuonna 2015 voimaan tulleiden Tullin rikostorjuntaa sekä Tullin henkilötietojen käsittelyä koskevien uusien lakien myötä. Tullirikostorjuntaa koskevat säännökset löytyvät 1.6.2015 voimaan tulleesta uudesta laista rikostorjunnasta Tullissa (623/2015). Tullirikoksen määritelmä on jonkin verran muuttunut ja löytyy lain 1 luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdasta, joka kuuluu:

1) *tullirikoksella:*

- a) rikosta, jolla rikotaan sellaista tullilain tai muun lain säännöstä, jonka noudattamisen valvonta tai täytäntöönpano on Tullin tehtävänä;
- b) tullimieheen kohdistuvaa rikoslain (39/1889) 16 luvun 3 §:ssä tarkoitettua haitantekoa virkamiehelle sekä 4 b §:ssä tarkoitettua niskoittelua tullimestä vastaan;
- c) rikoslain 46 luvun 6 ja 6 a §:ssä tarkoitettua laitonta tuontitavaraan ryhtymistä;
- d) sellaista rikosta, johon sisältyy omaisuuden maahantuontia, maastavientiä tai Suomen kautta kuljettamista

Tullirikoksen määritelmän mukaan (erityisesti d kohta) myös Tullilla olisi näissä tilanteissa toimivalta suorittaa esitutkinta ja pidättää epäillyt varat, joten määräystä ei välttämättä tarvita puuttuvan toimivallan takia, niin kuin perusteluissa todetaan. On luonnollisesti mahdollista, ettei Tullilla aina ole käytössään tietoja, joiden perusteella se osaisi epäillä rahanpesu- tai terrorismin rahoittamiseen liittyvää rikosta ja ryhtyä vaadittaviin esitutkintatoimenpiteisiin tai tavaravan/varojen pidättämiseen ja selvityskeskukselle ilmoittamiseen. Näin ollen, on varmasti hyvä säätää rahanpesun selvittelykeskuksen oikeudesta pyytää/määrätä Tullia pidättämään kyseessä olevat varat oman epäilynsä perusteella. Mutta Tullille toimivallan perustavaa määräystä ei sinänsä tarvita Tullin toimenpiteiden oikeuttamiseksi.

Perusteluissa tässä kohdin viitataan tullilain esitutkintaa koskeviin säännöksiin ja nämä pitäisi muuttaa viittauksiksi lakiin rikostorjunnasta Tullissa. Tullin esitutkintatoimivaltuudesta säädetään TRT lain 1 luvun 3 ja 4 §:ssä.

6§, Eräitä viranomaisia koskeva yleinen huolehtimisvelvoite. Pykälässä säädettäisiin, että Tulli-, rajavartiolaitos-, vero- ja ulosottoviranomaisen sekä konkurssiasiamiehen olisi huolehdittava siitä, että sen toiminnassa kiinnitetään huomiota rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja selvittämiseen sekä tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmi tulleiden epäilyttävien liiketoimien tai terrorismin rahoittamisen epäilyn ilmoittamiseen rahanpesun selvittelykeskukselle.

Tullin tehtäväkenttä tavaroiden tuontiin, vientiin ja kauttakulkuun liittyvänä valvonta- ja esitutkintaviranomaisena on merkittävä myös rahanpesua ja terrorismin rahoittamista koskevien rikosten osalta. Tämä huolellisuusvelvoite täyttyy siten jo luonnostaan Tullin rikostorjunnan toiminnassa. Tulli tekee tiivistä yhteistyötä myös rahanpesun selvittelykeskuksen kanssa ja ilmoittaa epäilyttävistä käteisvaroista tai arvotavaroista selvittelykeskukselle. Siten tämä huolehtimisvelvoite tuntuu Tullin osalta hieman itsestäänselvyksen kirjaamiselta, mutta onhan se hyvä tätäkin tärkeää asiaa korostaa. 2 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan tullin esitutkintatehtävien osalta jälleen tullilain säännöksiin. Tässäkin kohdassa tullirikoksen määritelmään ja Tullin esitutkintatehtäviin liittyvät viittaukset tulisi muuttaa yllä olevan mukaisesti lakiin rikostorjunnasta Tullissa.

Laki harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta.

Harmaan talouden selvitysyksikön laatimat velvoitteidenhoitoselvitykset

Esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n 1 momentin 13 kohtaa siten, että Harmaan talouden selvitysyksikkö voisi laatia velvoitteidenhoitoselvityksiä tukemaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa tarkoitettua rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja selvittämistä sekä mainitun lain 5 luvun 5 §:ssä tarkoitettua luotettavuuden selvittämistä. Voimassa olevassa laissa viitataan ainoastaan rahanpesunselvittelykeskuksen tehtäviin, mutta neljännen rahanpesudirektiivin muutoksen myötä aiempaa useammalla viranomaisella saattaa olla tarve saada tietoa velvoitteidenhoidosta esimerkiksi yrityksen johdon luotettavuuden arvioinnin tueksi.

Harmaan talouden selvitysyksikkö laatii velvoitteidenhoitoselvityksiä vain viranomaisen pyynnöstä laissa säädettyihin käyttötarkoituksiin. Velvoitteidenhoitoselvitysten tarkoitus on tukea muiden viranomaisten tehtäviä harmaan talouden torjunnassa. Selvitykset tukevat harmaan talouden tapausten tunnistamista viranomaisessa ja tukevat siten esimerkiksi muiden viranomaisten tehtäviin kuuluvien valvonta- ja perintätoimenpiteiden kohdistamista ja suorittamista. Velvoitteidenhoitoselvityksessä kuvataan organisaation tai organisaatiohenkilön sekä näihin välittömästi tai välillisesti kytkeytyvän organisaation ja organisaatiohenkilön toimintaa ja taloutta sekä veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien velvoitteiden hoitamista. Velvoitteidenhoitoselvitysten laatimiseksi selvitysyksiköllä on vastaava tiedonsaantioikeus salassa pidettäviin tietoihin kuin selvitystä pyytävällä viranomaisella.

Vero-osasto kannattaa Harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitoselvityspalveluiden hyödyntämistä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä ja selvittämisessä. Jatkovalmistelussa tulisi varmistua siitä, että valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeudet ovat riittävät ja ehdotettu sääntely riittävän laajaa, jotta velvoitteidenhoitoselvityksiä voidaan hyödyntää tarkoituksenmukaisella tavalla.

Rahanpesun torjunnan tietojen hyödyntäminen verovalvonnassa

Muistioon sisältyvän ehdotuksen mukaan rahanpesutietojen luovuttaminen olisi mahdollista rahanpesun estämistä, paljastamista ja selvittämistä varten. Rahanpesutietoja ei voisi luovuttaa muuhun tarkoitukseen, kuten esimerkiksi Verohallinnon verotuksen toimittamista tai verovalvontaa varten. Ehdotuksen mukaan tietoja voitaisiin kuitenkin luovuttaa Verohallinnolle silloin, kun rahanpesuepäilyyn liittyvä esirikos on verorikos.

Tehostetun harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelmaan vuosille 2012 – 2015 sisältyi toimenpide, jonka mukaan tehtävän selvityksen perusteella mahdollistetaan rahanpesun torjunnan tietojen käyttö viranomaistoiminnassa nykyistä laajemmin. Hanke on ollut mukana myös kahdessa aikaisemmassa harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaohjelmassa. Harmaan talouden torjunnan- ja verovalvonnan tehokkuuden näkökulmasta olisi perusteltua, että jatkovalmistelussa vielä selvitettäisiin voitaisiinko rahanpesun torjunnan tietoja luovuttaa verovalvontaa varten vielä nyt ehdotettua laajemmin.

Vero-osastolla ei ole muuta lausuttavaa asiassa.

Osastopäällikkö, ylijohtaja



Terhi Järvikare

Neuvotteleva virkamies,



Jere Lumme